

ויליאם שקספיר ונוס ואדוניס פתיחת הפואמה מאנגלית: יותם בנשלום

ויליאם שקספיר כתב את הפואמה "ונוס ואדוניס" ב-1593, בראשית חייו האמנותיים, והקדיש אותה לפטרונו, הרזון של סאות'המפטון. את סיפור המעשה, העוסק בתשוקת אלת האהבה לאדוניס בן התמותה ובקצה המר, שאב שקספיר מן ה"מטמורפוזות" של אווידיוס, אך על הסיפור העתיק הוא הוסיף הרבה משלו: מה שהיה מעשייה שלווה וצנועת היקף הפך תחת ידו לעלילת מאבק סוערת, ארוטית, ססגונית ורבת פנים.

יצירת ביכורים שאפתנית זו, המונה מאה ותשעים ותשעה בתים, היתה יצירתו השירית הפופולרית ביותר של שקספיר בימי חייו, ודומה שהיא שומרת על קסמה גם היום. תרגום עברי ראשון של הפואמה השלמה עתיד לראות אור בשנה הבאה. בינתיים מובאים כאן הבתים הפותחים את היצירה, שבשנות השלושים של המאה העשרים כינה אותה אברהם רגלסון "עלילה רצה בשורות חורזות, מלופפות תאוות-האלילה לרועה האנושי, ומסוערות דמעותיה במצאָה אותו דקור בניבי חזיר-היער: שיר מוגזם, דרומי, נושם-להבות".

י"ב

"שֶׁהָהֶמוֹן יִתְפַּעַל מְזוֹטוֹת; לוֹ יִשְׁקֵנִי אֶפּוֹלוֹ,
זֶהב הַשָּׁעִר, מְגַבְעִים גְּדוּשִׁים מִי קֶסֶטְלִיאָה."¹

כָּבֵר מִשְׁעָה שֶׁשָּׁמַשׁ אֶרְגָּמָן
אֶת שַׁחֲרִיתָה לְאַנְחוֹת עֶזְבָּה,
הִיָּה אֲדוֹנִים לְמַרְדֵּף מוֹכֵן:
אֶהֱב לְצוּד, אֵךְ כִּז לְאַהֲבָה.
אֵךְ וָנוֹס – הִיא חוֹלֵת אֶהֱבָתוֹ,
הִיא בָּאָה בְּגִבּוֹרָה לְכַבֵּשׁ אוֹתוֹ.

"נְאוּהָ מִמְּנִי פִי שְׁלוֹשָׁה, פְּתַחָה,
"הוּא שֶׁר פְּרַחִים, שָׁאִין מְשָׁלוֹ בְּחֶלֶד.
אֵין בֶּן פִּיָּה אוֹ אִישׁ יִפֶּה מִמֶּךָ,
צַח וָאָדָם מְכָל יוֹנָה אוֹ נֶרֶד;
אִמֶּךָ, הַטְּבַע, רֵכֶה עִם עֲצָמָה,
כִּי אִם תֹּאבֵד, תֹּאבֵד הָאֲדָמָה.

¹ אווידיוס, "אהבים", 1.15. אפולו הפך את הנגימפה קסטליאה למעיין שרוח השירה שורה על כל השותה ממימיו.

"הבטח נָא לי לְרֵדֶת מִסּוּסָךְ,
לְרֵתֶם רֵאשׁוּ הַגָּא אֶל הָאֲכָף.
אם תַּעֲנֶה לי תִּקְבַּל מִנְחָה,
רְזִים שֶׁל דְּבַשׁ תִּטְעַם מִלֵּא הַכֶּף.
עֲצֹר וְשֵׁב פֹּה: כֹּאן שְׂרַף יִשְׁקֹט,
וְאֲכַסֶּה אוֹתְךָ בְּנִשְׁיֹקוֹת.

"אֲךְ אֵל תִּשְׁבַּע מִנִּשְׁיֹקוֹת עַד תֵּם,
הִרְעַב אֶת עֲצָמְךָ בְּתוֹךְ הַשִּׁפְעַ;
גִּוְנָן: בְּפֹה חוֹר, בְּפֹה אָדָם,
קְצָרוֹת פִּי שֶׁשׁ וְאֲרֻכּוֹת פִּי שְׁבַע:
יוֹם קִיץ יִחַלֶּף בְּמַחֵי שְׁעָה
אם תִּכְלֶה אוֹתוֹ בְּהִנְאָה."

בְּזֹאת אוֹחֲזֵת הִיא בְּכַף יָדוֹ
הַמְזִיעָה מֵרַב חַיּוֹת, בְּשִׁלּוֹת,
רוֹעֵדֶת מִתְשׁוּקָה לְעַת הַדּוֹד
שֶׁתִּמְלֵא אֶלֶּה בְּהַתְעַלּוֹת:
עֲצַמַת חֲשָׁקָה נוֹסֶכֶת בְּהַ כּוֹחוֹת
לְקַטֵּף אוֹתוֹ בְּעַז מֵרַמְכוֹ.

בְּיָד אַחַת רִתְמַת הַסּוּס הָעֹז
וּבַשְּׁנִיָּה הַנֶּעֶר הַנִּרְעָד,
אֲשֶׁר הַסְּמִיק, הַקִּדִּיר פָּנִים וּבָז
לְמִשְׁחָקִיָּה, כְּמוֹ עֲשׂוֹי אֶרֶד;
הִיא אֲדָמָה כְּמוֹ גְּחֻלַּת אֵשׁ,
וְהוּא אָדָם, אֲךְ קָר וּמִתְבַּיֵּשׁ.

אֶת רֶסֶן הַפָּאָר אֶל הָעֲנָף
הִיא מִהֲדַקֶּת חַיֵּשׁ: - חֲפִזוֹן־אוֹהֵב! -
הַסּוּס הַטּוֹב אֶסּוֹר, וּמַעֲכָשׁוֹ
הִיא מִתְפַּנֶּה לְקִשֹּׁר אֶת הַרוֹכֵב;
הַדְּפָה אוֹתוֹ בָּחֵם לְאַחֲרָיו,
מוֹשְׁלֵת בְּגוּפּוֹ, לֹא בִּיצְרָיו.

משנפל שכבה שם כנגדו,
שעונה, כמותו, על זרף ועל יד;
היא מלטפת, הוא רוצה לגער,
אך היא סוכרת את שפתיו מיד;
ובין הנשיקות הונה, "הבן נא,
כל עוד תגער, שפתיך תאלמנה."

הוא מלהט, נבוך, אך דמעוטיה
מצננות את לחייו־שני;
באנחתה וזהב שערותיה
היא מנסה להבעירן שנית;
לשוא הוא מכנה אותה נוקלת,
את סוף דבריו נשיקתה קוטלת.

ממש כמו היתה נשרה מרעבת
המשסעת עצם, גיד, שער,
ומוסיפה לטרף את הארנבת
עד כלות התאבון או הבשר,
נשקה למצח, לחי וסנטר;
ענוג אחד רודה ענוג אחר.

נכנע מאנס, נאבק בלי הרף,
הוא מתנשף ומתנשם מולה;
היא נזונה בהבל פיו כבטרף,
קוראת לו טל שמים, אד נפלא;
לו רק כסו פניה בפריחה
היה גנה רוח גשמי ברכה.

הביטו: כצפור שבויה בפחת
נלכד אדונים בין ידיה שתיים;
מרדות, בושה ובהלה גם יחד
חברו ליפי הזעם בעינים:
כבוא גשמים אל נחל לא אכזב
הוא משתפך בשצף על גדותיו.

היא מפצירה, ומפצירה בָּחַן,
כי לאֲזַנְחֵן יָאָה תַחֲנֶנָה שֶׁל טַעַם;
הוא עוד קוֹדֵר, זועף וממאן
בין סמק־מבוכה וּלְבָנ־זַעַם:
הסמק נִהְדָר; כִּשְׁהוּא חוֹר
מִרְאֵהוּ נִהְדָר הַרְבֵּה יוֹתֵר.

מִרְאֵה כֶּזֶה עֲלֶיהָ לְאָהֵב;
ובימינה נִשְׁבַּעַת הָאֵלָה
שֶׁלֹא תִפְרַשׁ מַעַם חִיקוֹ הַטּוֹב
לְלֹא פְצוּי עַל הַדְּמָעוֹת שֶׁלָּהּ,
שֶׁהוֹתִירוֹהָ בְּסִנְטֵר רֵטֵב;
רק בְּנִשְׁיָקָה יִפְרַע לָהּ אֶת הַחֹב.

מִשֶּׁהִבְטִיחָה זֹאת, נִשָּׂא עֵינַיִם
כְּמוֹ טִבְלָן, הִצֵּץ מִן הַבְּצָה
וּלְמִרְאֵה אָדָם, צוֹלֵל בְּמַיִם;
כְּמוֹתוֹ הַסִּכִּים לְתֵת לָהּ אֶת חִפְצָהּ;
היא אֶת שִׁפְתֶיהָ לְנִשְׁיָקָה הוֹעִידָה,
הוא מִמְצַמֵץ, ומִסְתוֹכֵב הַצְדָּה.

אֵין אֵף נִגַּד שְׁבִימוֹת הַקִּיץ
צָמָא יוֹתֵר מִמְּנָה לְמִרְאֵה.
הִישַׁע פֹּה מוֹלָה, אֵדך יִשַׁע אֵין;
היא רֵטֵבָה, אֵדך בָּהּ בּוֹעֶרֶת אִשׁ:
"רַחֵם עָלַי, הַחֲלֵה, "לֵב אָטוּם!
תִּמְנַע מִמְּנִי נִשְׁיָקָה שֶׁל כְּלוּם?

"הֵן בִּי רֵצָה, כְּמוֹתֵי בְּךָ עֲכָשׁוּ,
אֶפְלוּ מִרְס, אֶכְזֹר שְׁבֹאֲלִים,
שֶׁלֹא כִפֵּף אֶת צִנְאָרוֹ בְּקִרְבּוֹ,
מִדְּבִיר אוֹיְבָיו בְּכָל עֲמוֹת אֵלִים;
וְהוּא הִיָּה עֲבָדִי, וְהִתְחַנַּן
לְמָה שֶׁמְרַצוֹנִי לְךָ אֶתֶן.

"בְּמַקְדָּשֵׁי תֵּלָה אֶת כְּלֵי נְשָׁקוֹ,
 אֶת מַגְנוֹ, דָּגְלוֹ הַמִּתְבַּדֵּר,
 וְלַמַּעֲנֵי הַחֵל לְלַמֵּד לְרָקֵד,
 לְצַחֵק, לְחַמֵּד לְצוֹן וּלְחַזֵּר.
 מֵאֵס בְּתַף אִים וְנֵס נוֹרָא:
 גּוֹפֵי שְׂדֵה קֶרֶב לוֹ, מִטְתֵי זִיכָּה.

"כִּךְ הַשְׁתַּלְטֵטִי עַל הַשְּׁלִיט
 וְנֶאֱסַרְתִּיו בְּאֲזָקִים שֶׁל נֶרֶד:
 עֲצַמַת זְרוּעוֹ הַכְרִיעָה נְפִילִים,
 אֶךְ נִכְנָעָה לְחִנְחוּנֵי גְבֵרָת.
 אַל תִּתְנַגֵּא בְּכוֹחֶךָ כִּי רַב,
 אֲדוֹן גְּבֵרָתוֹ שֶׁל אֱלֹהֵי הַקֶּרֶב!

"רַק גַּע בְּפִי בְּפִי הַמֵּתוּק -
 שְׁפֵתֵי רַכּוֹת, אֶךְ לֹא כְמוֹ שֶׁלְךָ -
 וּתְנַשֵּׁק, וְאֵגֵב כִּךְ תְּנַשֵּׁק.
 לָאֵן אַתָּה מִבֵּיט? הֵרֵם רֵאשֶׁךָ:
 רֵאָה, בְּמִבְטֵי זִינְךָ כְּכֹר חֵי;
 מִדּוּעַ לֹא יִחְיֶה עַל שְׁפֵתוֹתַי?

"אַתָּה נְבוֹךְ? עֲצַם אֶת הָעֵינַיִם,
 וְגַם אֲנִי; הִנֵּה הַלְּלָה רַד;
 חֲדוֹת הָאֵהָבָה שְׁמוּרָה לְשָׁנַיִם,
 אִישׁ לֹא רוֹאָה, שֶׁחֵק וְאֵל תִּפְחָד:
 הַסְּגִלִית תִּכְלַת הוֹרִיד תַּחְתֵּינוּ
 לֹא תִסְפֵּר דְּבָר עַל מַעֲשֵׂינוּ.

"רַךְ מֵאֵי שֶׁעַל שְׁפֵתְךָ הַמִּפְתָּה
 בְּסֵרִי, אֶךְ טוֹב לְטַעַם אוֹתוֹ עֲכָשׁוּ;
 הָעֲלוּמִים קְצָרִים, נִצַּל אוֹתָם;
 אֲסוּר לְכֹלֵא אֶת יְפִיךָ לְשֹׁנָא:
 אִם לֹא נִלְקַט פְּרָחִים בְּלִבְלוּבָם
 יְבָלוּ בֵּן רַגַע וַיִּכְלָה טוֹבָם.
 "מוֹל יְשִׁישָׁה קְמוּטָה אוֹ כְּעוֹרָה,
 בּוֹרָה, צְרוּדָה, גְּסָה, דִּלַּת שִׁיחָה,

מכה בשגרון, כחושה, קרה,
עורת, מיבשת וצחיחה,
היה ראוי שתהפס, אולי,
אך למה זה תבוז לחוזרי?

"אין קמט העוכר את דיוקני;
עיני האפרה קלת מבט;
יפיי הולך ורב עם השנים,
בשרי עדין, לשד גופי ילהט;
ידי החלקה - הנה, ראה נא -
תמס בכף ירך, אם תמשנה.

"הקשב לי ואקסם לך ספור,
או, כמו פיה, אפסע קלות בגן,
או, כמו הנמפות, בשער סתור
ארקד על חול בלי להותיר סימן;
האהבה היא רוח אש צלולה:
אינה שוקעת, אלא מתעלה.

"ראה איך הפרחים שמתחתי
תומכים בי כמו היו גזעי עצים;
יונה רכה תשא אותי אתה
ותובילני אל מחוז חפצי;
קלה אהבתי; היתכן
שמשאה יכבד על עלם חן?

"האם לבד מסור לזיו פניך?
או אם שמאלך את ימינך אונה?
אם כן, בקש לשוא את מקמניך,
גזל חרותך וקבל על הגנבה.
נרקיס עצמו נטש כך את עצמו,
ומת כדי לנשק לצל צלמו.²

² על פי האגדה התאהב העלם נרקיסוס, או נרקיס, בבבואתו שבמים, מת בייסורי אהבתו והפך לפרח הנושא את שמו.

"לפיד לאור ילד, עדי לזהר,
 מטעם למתק, נוי לאהבה,
 אילן לעז ומעין לטהר:
 קיום לשם עצמו הוא תועבה:
 גלעין מפיק גלעין, ניפי - חן;
 מלא אמה את חובתך גם כן.

"מדוע זה תשבע מטיב החלד
 ולא ישבע החלד מטובך?
 עליך לצוות לטבע ילד
 כדי לחיות בו אחרי מותך;
 וכך, על אף המנות, לא תמות
 אלא תחיה בצלם ובדמות."

האליה החלה להזיע
 כי הצללים נטשו את משכבה,
 וטיטן³, שהחם אותו הוגיע,
 נתן בזוג עין אש ולהבה;
 רצה שברכבו ינהג אדונים,
 כדי להשתעות כמותו עם ונוס.

בלא חמדה, אדונים הגבור
 מרים אליה באיבה עינים,
 מזעים גבינים המחשיכים את אור
 פניו, כערפלים את השמים,
 ומצטעק בלחי נעוה:
 "אלך לי, חם פה; פויה, אהבה!"

³ טיטן הוא אחד מכינויי אל השמש הרומי.